

Meenutused professor Kaljo Villakost

Heidi-Ingrid Maaroo

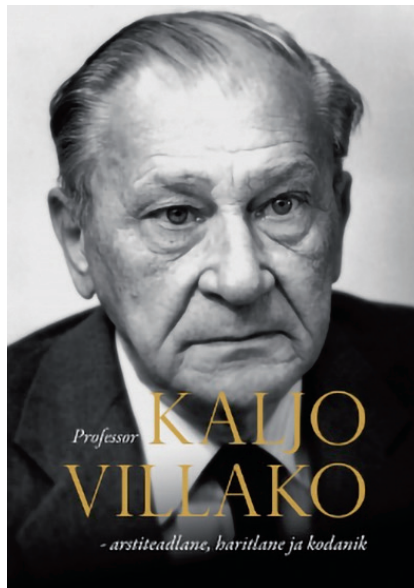
Professor Kaljo Villako – arstiteadlane, haritlane ja kodanik. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2019. Toimetaja Margus Lember.

2019. aasta maikuu 19. päeval täitis 100 aastat professor Kaljo Villako sünnist. Treffnerist Kaljo Villako oli Tartu Ülikooli radioloogiprofessor, Eesti-Soome gastroenteroloogia töörühma juht, Eesti Kirjanduse Seltsi esimees, paljude doktorantide juhendaja, arvukate teaduspublikatsioonide ning muude ühiskondlike teemasid käsitletud kirjutiste autor, ajakirja Akadeemia kolleegiumi liige – tuntud arstiteadlane, haritlane ja Eesti Vabariigi kodanik.

Sünniaastapäeva tähistamiseks koostati professori õpilaste eestvõtmisel raamat, milles oma meenutusi Kaljo Villakost on jaganud tema perekond, õpilased, kolleegid ja sõbrad. Sümbolne on raamatu ilmumine ajal, mil tähistatakse Eesti Vabariigi 101. ja Tartu Ülikooli 100. tähtpäeva.

Raamatu eessõnas on Margus Lember kirjutanud: „Olles nii Eesti Vabariigi kui ka rahvusülikooli eakaaslane, kandis Kaljo Villako endas läbi elu eesti keele, Eesti Vabariigi ja Tartu Ülikooli parimaid väärtusi.”

Kaljo Villako on olnud innustaja ja teenäitaja paljudele tulevastele teadlastele ja õppejõududele. Raamatus avaneb professor õpilaste ja kolleegide Heidi-Ingrid Maaroo, Agu Tamme, Raivo Uibo, Rein Ole, Tamara Vorobjova, Urmas Siiguri ja Margus Lemberi mälestuste kaudu kui suurepärase teadustöö juhendaja, noori võrdsena kaasav teadlane, uute ideede genereerija, oskuslik koostöö korraldaja ja inim-

likke väärtusi hindav inimene. Kaljo Villako suutis oma õpilastele pakkuda teadusteemasid, mis olid tolle aja vahenditega ja valitsevas keskkonnas realiseeritavad ning tulemuslikud ka tulevikus ega nõudnud ülemääraseid rahalisi vahendeid, mida teadustööks sel ajal nappis. Aeg on näidanud selliste valikute väärtust: tema õpilaste uuringute tulemused on olnud aluseks paljudele uutele uurimissuundadele ning toetanud teaduse edasist arengut. Hästi töötasid tema põhimõtted populatsiooniuuringute läbiviimisel ja tänu neile on olemas andmed gastriidi ja hüpolektaasia leviku kohta soome-ugri rahvastikus. Mitmed populatsioonipõhised uuringud valmisid koostöös Soome gastroenteroloogidega. Kaljo Villako juhitud teadustöö tulemuste väärtus on viimase 30 aastaga aina kasvanud seoses *Helicobacter pylori* kui gastriidi põhjuse avastamisega. Eesti ja Soome koostöös tehtud gastriidiuuringute tulemusi käsitlevad publikatsioonid on maailmas

selle ala uurijate poolt ühed enam tsiteeritud.

Raamatus on koostööst kirjutanud selles osalenud Soome professorid Mauri Isokoski ja Pentti Sipponen. Tsiteerin Pentti Sipponeni: „Aeg-ajalt kerkib esile erakordselt tugeva eetika-, vastutus-, lojaalsus- ja isamaatundega mehi või naisi. Kannatusterohkes Eesti ajaloos oli Kaljo Villako üks sellistest meestest. Ta oli silmapaistvalt inimlik, elutark ja õiglane ning ületamatu eeskuju kõigile, kes temaga kokku puutusid. [...] Ilma professor Kaljo Villakota ei oleks alguse saanud sündmuste ahel, mis viis teadusliku eduni, ning võimalik, et gastriidiga seotud avastusteni poleks isegi jõutud.“ Mauri Isokoskit sidus Kaljo Villakoga pikaaegne sõprus ja koostöö epidemioloogilistes uuringutes. Kaljo Villako pidas end epidemioloogiliste uuringute vallas Mauri Isokoski õpilaseks.

Kaljo Villako huvid ja tutvusringkond ulatusid kaugele välja arstiteadusest. Professor Ülo Lepik on meenutanud keerulisi sõja-aastaid ning pikaaegset sõprust Kaljo Villakoga: „Hingelt oli Kaljo humanitaar. Keskkooli lõpetamisel plaanis ta hakata ülikoolis õppima eesti keelt ja kirjandust. [...] Huvi humanitaaria vastu säilis aga elu lõpuni, nii osales ta aktiivselt ajakirja Akadeemia töös. Kaljo oli oma töökspidamistes väga printsipiaalne ja järjekindel, ta ei muutnud neid ka ajalootormide keedkäikudes. Laia silmaringi tõttu oli ta hinnatud vestluspartner.”

Kaljo Villako panust Eesti Kirjanduse Seltsis ja ajakirjas Akadeemia on meenutanud Peeter Olesk ja Toomas Kiho. Mõlema meenutused avavad Kaljo Villakot suure haritlasena ning eesti keele ja kultuuri arendajana. Tema panus Eesti humanitaarkultuuri väärrib tähelepanu.

Silvia Russak on meenutanud peredega koos veedetud suvesid Vellaveres, kus Kaljo Villako kasutas puhkust, et tõeliselt tegeleda pere ja sõpradega, hiilata seltskondlikkuse ja huumorimeelega.

Perekond oli Kaljo Villakole ülioluline ning tema ise oli perekonnale korra, korralikkuse ja rõõmu allikas. Isa ja vanaisa on raamatus meenutanud poeg Peeter Villako, pojapojad Paap, Peeter (jun) ja Paavo. Poeg Peeter: „Ja ISIKSUS oli ta vaieldamatult. Taati iseloomustavad sõnad „ausus“, „töökus“, „visadus“, „meelekindlus““. Tsiteerin Paap Villakot: „Taadi korralikkus ja põhjalikkus, kuigi olulised omadused tema juures, ei olnud aga kaugeltki ainsad tooniandvad osad tema

isiksusest. Kaljo – olgu siis arsti, teadlase, õpetaja või vanaisana – pani särava tema see elav nakkav elurõõm. See väljendus tema isikupärasest vaiksusest naerus, laulu- ja muusikalembuses ja siiras armastuses kõige vastu, mida oluliseks pidas.“ Kaljo Villako õpetas poega ja pojapoegi hindama Eesti loodust, ajalugu, kunsti ning mõnusaid saunahetki maakodus.

Kaljo Villako võimet suhelda igas vanuses inimestega on kirjeldanud Jaak ja Krista Aru, kes on meenutanud Kaljo Villakot jõuluvanana nende lastele ja seda, kuidas see kohtumine mõjutas lapsi kasvatuslikult.

Kõikides meenutustes on toonitatud Kaljo Villako võimet leida

inimlikku kontakti noorte ja vanadega, eestlaste ja teiste rahvaste esindajatega ning käituda alati vastutustundliku Eesti Vabariigi kodanikuna. Kirja pandud meenutusi lugedes saab mitmekülgse lisanduse Kaljo Villako enda elulookirjeldusele raamatus „Ajarännak“ (ilmunud kahes osas).

Raamat on illustreeritud fotodega Kaljo Villakost ning sündmustest koos perekonna, sõprade ja kolleegidega. Raamatus on avaldatud Kaljo Villako teadustööde loetelu ja kahe Tartu Ülikooli aulas peetud loengu materjal.

Raamatu väljaandmist toetasid Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkond ja Tartu Ülikooli Kliinikum.

Eesti Arstide Liidu ja Tallinna Arstide Liidu poolt korraldatav konverents

„ARST-AMETIISIK KONFLIKTIS ARSTIVANDEGA“

01.10.2019 kell 14–17 Tallinnas Rahvusraamatukogus

Rahvusvahelise arstieetikapäeva tähistamiseks toimub 1. oktoobril Tallinnas konverents, mille teemaks on korruptsioonivastase seaduse rakendamine tervishoius.

Korruptsioonivastane seadus võrdsustab paljudes olukordades arsti ametiisikuga ja seab piiranguid ka arstlikus tegevuses. Arst-ametiisik ei tohi teha otsuseid endaga seotud isiku suhtes.

Kas oma pereliikmele võib määrata haigekassa rahastatavaid uuringuid ja ravi, kirjutada soodusretsepti, anda haiguslehte või on see korruptsioon? Kuidas sobivad niisugused piirangud kokku arstieetikaga?

Ettekanded teevad dr Indrek Oro Eesti Arstide Liidu eetikakomiteest; vandeadvokaat Oliver Nääs firmast AB Lextal; Mari-Liis Sööt Justiitsministeeriumist. Arutelus osalevad ka õiguskantsleri büroo ja sotsiaalministeeriumi esindajad.